

SZAKOZÁSI KÉRDÉSEK

I.

TÁRGYI NYILVÁNTARTÁS ÉS OSZTÁLYOZÁSI REFORM

Nincs könyvtári és dokumentációs szakember, aki a könyvekben vagy egyéb anyagilag testesült szellemi termékekben felhalmozott ismeretkincset ne kívánná a köz érdekében hasznosítani. Abban is egyeznek a vélemények, hogy ezt a közvagyonot a haladás érdekében széleskörűen és mélyen kell tagolni és hozzáférhetővé tenni, sőt abban a kívánságban is, hogy a tagolás minden kulturnemzet számára azonos felosztási kategóriákon nyugodjék, azonos lépcsőzetű skémát kövessen, ha azt akarjuk, hogy a tudományos tájékoztatás és tájékozódás, a bibliográfiákba, dokumentációs és könyvtári katalógusba sorolás, a tárgyi számbavétel lehetőleg minden ismeretanyagot felölelő és kimerítő, ám mégis áttekinthető, közérthető és közhasználatu legyen. Aktív és passzív informáló, a tudás rengetegében tévelygőnek fényjeleket mutatni, felvilágosítást adni kívánó és az utakat kereső, az összefüggések meggyőin botorkáló kutató egyaránt arra törekszik, hogy az ismeretek mai szerkezete és összefüggései szerint adjon és kapjon eligazítást.

Eme egyező vélemények és kívánságok ellenére olyan panaszok is hallatszanak, hogy az ETO sorozatos rendszerbeli módosításai miatt a nagyobb intézmények szakozási munkáját mind újabb elvek szerint kell eligazítani, a szakkatalógusok régebbi nyilvántartólapjait a megváltozott táblázati rendhez simulva korrigálni és átcsoportosítani. Tizezrekre rug a megbolygatott cédulák átszakozása és temérdek munkát ad a katalógus új szakcsoportjainak kialakítása. Megnyugvás ekkor sem következik be, mert további reformok fenyegetnek. Annyi munkaerőt nem képesek az intézetek erre a célra beállítani vagy kapni, - hallatszik más irányban inkább megértő vezetőtől - mint ahányat az ETO korlátlan változtatásai megkívánhatnának.

Itt nem dönthetjük el, hogy a FID illetékes szervei tullépike azt a határt, amelyet a fejlődés multhatatlanul hoz magával a tárgyi feltárás korszerűsége érdekében. Külön vizsgálatot érdemelne az utóbbi 15-20 év hivatalos fejlesztési és módosítási jegyzékei ebből a szempontból.

Függetlenül az eredménytől, a tárgyi nyilvántartás és az osztályozási reform két vonatkozásáról máris szólhatunk.

Az egyik a tárgyi nyilvántartás munkaigényessége. Rosszul jártak azok az intézetek, amelyek káderhiány címén eleve elzárkóztak a fejlődő tagolás fokozódó mennyiségi és minőségi többletigényének kielégítésétől. /Kezdeti kevés káder, vagy gyarapodó könyvtárakban a szakozó személyzet százalékos csökkenése azt eredményezte, hogy a feltárás az osztályozási táblázatok bizonyos meghatározott időpontjával lerögződött, s nemhogy visszamenőleg helyesbítették volna az avult jelzeteket, de még a napi munkában sem vették számba a fejlettebb osztályozási lehetőséget. / Ilyeneknél persze felgyülemlettek a szakozási és a modern tagolás szerinti nyilvántartó teendők, és csak hosszabb időre beállított lényegesen felerősített gárdával lehet bevezetőnkben természetesként ecsetelt kívánságokat kielégíteni. Azzal, hogy a tagolás mélységét megnyirbáljuk, vagy más korlátozó intézkedésekkel igyekszünk pillanatnyilag urrá lenni a személyzeti nehézségeken, csak annyit érünk el, mint aki a fürdővízzel a gyereket is kiöntötte. A távolabbi jövőben gépesítéssel lehet és kell is majd személyi megtakarításokat elérni, de ma csak úgy biztosíthatunk naprakészen korszerű nyilvántartást, ha minden hatályos fejlesztést és módosítást táblázatainkban és katalógusainkban keresztülvezetünk. Ahol így jártak el, kritizálhatják ugyan a tizedes osztályozás ilyen vagy olyan reformját, vitathatják célszerűségét vagy szükséges voltát, de nem fogják elviselhetetlennek minősíteni az egy-egy hónapra eső változtatási hányadot.

Másodikként arról a vonatkozásról kell megemlékeznünk, hogy az ismételt változtatásokat az ETO gyengéjeként ostromozzák. Igaz ugyan, hogy éppen a szocialista államok sürgetésére kellett és kell még helyesbíteni olyan ideológiailag elmaradt besorolásokat, kárunkra előforduló diszkriminációkat, amelyek a rendszer használhatóságát társadalomtudományi vonalon veszélyeztették. Egyébként azonban a tudományok, az ismeretek nagyarányú fejlődése sokféle irányban újabb és újabb felfedezések, kutatási eredmények szükségképpen hozzák magukkal, hogy korunknak e jellemzőit korszerű szisztematikus rendszerezés nyomon követi. Lemaradást, a dokumentáció elemi tényezőinek elhanyagolását jelentené, ha itt a mi rendszerünk, az osztályozás terén a nemzetközi tudományos együttműködés vezető szervezete megtorpanna s a szükséges változtatásokat nyilvántartási folyamánai miatt mellőzné. Egyetemes osztályozás addig él és virul, míg lépést tud tartani az ismeretek, a tudomány haladásával. Rohamosan fejlődő életünk tesz mozgalmassá bármilyen tárgyi feltárást.

II.

ETO FEJLESZTÉSEK ÉS MÓDOSÍTÁSOK 1965.VII.1 - XII.31.

Legutóbb 1965. első félévének ETO változásairól tájékoztattuk olvasóinkat /TMT, 1965. p. 694-700./ Ezek közül a talajtani jelzetkorrekciók felszólamlások folytán nem váltak hatályossá. Most a második

félév P839-849 számú jegyzékeiben közzétett kiigazításokat ismertetjük.

A közös alosztások közül leginkább a földrajziakat érintik a módosítások. Az általános helymegjelöléseknél (1-2) csoportban jegyezzük fel:

- (-201)/(-201.4) x 1. (-21)
- (-202) x 1. (-22)
- (-208) x 1. (-28)
- (-21) Városok, városi +
- (-212) Városi közigazgatási kerület +
- (-22) Falvak, falusi +
- (-25) Fővárosok +
- (-28) Községek közötti

Egészen új elgondolás a (1-92) bevezetése földünk főbb tájegységeinek fizikai földrajzi jelölésére, pl. (4-924.4) Délkelet-Közép-európa.

Ugyancsak új általános helymegjelölés a (16) jelzet bevezetése földünk helységeinek és területeinek földrajzi fokok szerinti kifejezésére:

- (161) Helyek az északi földgömbön 0-180 fokig Greenwich-től keletre
- (162) Helyek az északi földgömbön 0-180 fokig Greenwich-től nyugatra
- (163) Helyek a déli földgömbön 0-180 fokig Greenwich-től keletre
- (164) Helyek a déli földgömbön 0-180 fokig Greenwich-től nyugatra

A fizikai helymegjelölések (26) Óceánok, tengerek alosztásainál hajtottak végre összevonást, átcsoportosítást. A bennünket inkább érdeklők:

- (261/264) x 1. (264)
- (261/261.2) x 1. (264.1/.2)
- (262/262.54) x 1. (264.63)
- (263) x 1. (264.67) vagy (264:213)
- (264) Atlanti óceán !
- (264.1) Északi Atlanti óceán +
- (264.2) Északkeleti Atlanti óceán +
- (264.3) Északnyugati Atlanti óceán +
- (264.5) Déli Atlanti óceán +
- (264.6) Délkeleti Atlanti óceán +
- (264.63) Földközi tenger +
- (264.632.1) Adriai tenger +
- (264.632.3) Égei tenger +
- (264.632.4) Márvány tenger +
- (264.632.5) Fekete tenger +
- (264.632.6) Azovi tenger +

- (264.7) Délnyugati Atlanti óceán +
 (264.74) Karibi tenger +
 (265/266) x 1. (265)
 (265) Nagy vagy Csendes óceán !
 (265.5) Délkeleti Csendes óceán !
 (266) x 1. (265.5)
 (267.51) x 1. (282.5:620)

Régen esedékes már, hogy a mai világ helyeinek földrajzi elosztásait a megváltozott politikai helyzethez simulóan, államalakulások és megszűnések, gyarmati uralom alóli felszabadulások, területi határeltolódások szerint átfogóan revízió alá kell venni. Tehát az egész (4/9) elosztáskomplexumot kell részleteiben is feldolgozni. Egyelőre keretmódosítás készült el, amelyből a legfontosabb tételek:

- (410) Egyesült Királyság (Nagybritannia és Északírország) !
 (42) x 1. (410)
 (44) A történelmi Franciaország !
 (440) Francia Köztársaság +
 (45) Itália és a szomszédos szigetek !
 (450) Olasz Köztársaság +
 (46) Az ibériai félsziget államai !
 (460) Spanyolország +
 (51) Keletázsia szárazföldi államai és területei !
 (510) Kínai Népköztársaság +
 (52) Keletázsia szigetországai !
 (520) Japán +
 (53) Az arab félsziget államai és területei !
 (531) x 1. (53); (569.4); (620)
 (534) Délarábia !
 (56) Közel-Kelet államai !
 (560) Török Köztársaság !
 (563) Libanon Köztársaság +
 (595) Malaysia !
 (611) Tunézia !
 (612) Líbia !
 (619) x 1. (612)
 (62) Egyiptom és Szudán (történelmi) !
 (620) Egyesült Arab Köztársaság. Egyiptom !
 (63) Északkeleti afrikai államok és területek !
 (631) Etiópia (Abesszinia) +
 (631.5) Eritrea +
 (633) Francia Szomáli part +
 (634) Szomália Köztársaság
 (635) x 1. (631.5)
 (664) Északnyugati afrikai államok és területek !
 (646) Marokkó !
 (648) Északnyugati spanyol területek !
 (65) x 1. (651)
 (651) Algéria +
 (66) Nyugatafrikai államok és területek !
 (67) Egyenlítői és középfrikai államok és területek !
 (68) Délafrikai államok és területek !

- (69) Afrikai szigeti államok és területek !
- (691) Madagaszkár (Malgas Köztársaság) +
- (718) Ujfundland és Labrador !
- (719) x 1. (718)
- (72) Mexikó és Középamerika államai !
- (720) Mexikó !
- (729.6) x (felesleges)
- (729.61) Bahama
- (97) x Az izolált szigetek az egyes államokhoz kerülnek

Az idő szerinti közös alosztásoknál a "4" Időtartam minden tagolásában is, tehát a "412", "413", "414", "42", "43", "44", "45" és "47" jelzetek -01/99 kötőjeles továbbosztással bonthatók. Pl. "44-03" Háromhavi (negyedévi) időtartam. Ennek következtében

- "431" x 1."42-01/99"
- "441" x 1."43-01/99"
- "451" x 1."44-01/99"

A fő táblázatok több szakcsoportjánál találunk változást. Először a légi közlekedés közigazgatása 351.814 szakszámú jelzetcsoporthoz kell megállnunk, amelyhez 1964-ben már volt fejlesztési javaslat, de felszólamlások miatt ez nem válhatott hatályossá. Mostani módosított alakja:

- 351.814.1 Repülőterek és repülőutak engedélyezése !
- .2 Légi biztonság !
- .3 A repülőszolgálat biztonsága +
- .31 Biztonsági feladatok /pl. a közlekedés folyamatos-sága/ +
- .32 A légtér tagolása +
- .33 A légi közlekedés elvi irányítása +
- .34 Repülési eljárások a repülés biztonsága funkciójában +
- .37 Távközlési biztonsági feladatok +
- .38 Üzemi követelmények a repülés biztonságához műszaki felszerelés tekintetében +

Változások természettudományi /fizikai és geológiai/ jelzeteknél:

- 535-1/-3 Hullámhossz szerinti sugárzás. Hertz-féle hullámok. Fény. Színek !
- 201 Szintelen /teljesen átlátszó testeknél/ +
- 202 Fehér +
- 203 Szürke +
- 204 Fekete +
- 26 A kék színek csoportja !
- 27 x 1.535.26
- 275 Indigókék !
- 291 x 1.535-202
- 292 x 1.535-203
- 293 x 1.535-204
- 34 Röntgensugarak /1. még 537.531/ +

538.566/.566.5 x 1. 538.7

- .57 Elektromágneses hullámok. Villamos rezgések terjedése, sugárzása +
- .572 Energia, energiaelosztás, teljesítmény, irány +
- .573 Sugárzás +
- .576 Terjedés szabad térben +
- .577 Vezetékirányított terjedés +
- A történeti földtannál feljegyezhetjük:
- 551.7.02 Korrelációs elméletek +
- .03 Geológiai korszakok. Abszolút, domborzatkeletkezési, litológiai-biológiai korszakosítás +
- .71/.72 Kriptozoikum. Prekambrium +
- .71 Archaikum. Archeozoikum !
- .72 Eozoikum. Proterozoikum. Algonkium !
- .73/.78 Fanerozoikum +
- .794 x 1. 551.796
- .796 Holocén általában. Alluvium általában. Neolitikum. Ujabb kőkorszak !

A 614.8 jelzetű csoportnál elég megjegyeznünk, hogy 614.87 környezethatást, környezeti véletlen befolyást jelent, ill. ezek elleni védekezést, megelőzést. S máris az elektrotechnika néhány új, fontosabb fogalmának, részletkérdésének besorolásával ismerkedhünk meg.

- 621.3.037 Tényezők és berendezések a villamos rezgéstechika számára +
- .371.3 Meghatározott helyek közötti terjedés. A terjedés utja. A frekvenciák alkalmazhatósága +
- .32 Közvetlen sugárzás +
- .33 Közvetett sugárzás +
- .37 Frekvenciák alkalmazhatósága +
- .373.7 Parametrikus rezgéskeltők +
- .8 Quantummechanikai rezgéskeltők +
- .375.7 Parametrikus erősítők +
- .8 Quantummechanikai erősítők /beleértve a paramágneses erősítőket/ +

Évek óta vajudik a közlekedéstechnikai eszközök osztályozási revíziójának kérdése. Volt is már javaslat az egész 629 jelzetű szakcsoport reformjára, de ez többféle aggály miatt halasztást szenvedett. Most még szovjet és amerikai szakértők bevonásával igyekeznek tökéletesíteni a fejlesztést. A légi közlekedési eszközökre vonatkozó P-jegyzékben már megjelent módosítások rövid kivonatban a következők:

- 629.13/.19 x 1. 629.7
- .13 x 1. 629.73
- .13.01/.018 x 1. 629.7.02/.06 /különösen 629.73/
- .13.011 x 1. 629.7.02 /különösen 629.733/
- .012 x 1. 629.7.02 /különösen 629.734/.735/
- .014 x 1. 629.7.025
- .015 x 1. 629.7.027
- .018 x 1. 629.7.066
- .03 x 1. 629.7.03

- 629.131 x 1. 629.7(09)
 .132/.134 x 1. 629.733
 .135/.138 x 1. 629.734/.735
 .135.1/.15 x 1. 629.734
 .135.2 x 1. 629.735.025.1
 .135.4 x 1. 629.735.4
 .135.5 x 1. 629.735.35
 .135.6 x 1. 629.735.4
 .136/.136.3 x 1. 629.735.7
 .137/.137.3 x 1. 629.735.0.14.7
 .138/.138.6 x 1. 629.734/.735.014
 .139 x 1. 629.7.08
 .19 x 1. 629.78
 .7 Légi/űrközlekedési eszközök. Léghajók. Repülőgépek.
 Űrrepülőgépek +
 .7.01 A közlekedési eszközök tervezésének elmélete +
 .014 Funkcionális lehetőségek, pl. +
 .7 Kétlaki gépek +
 .02 A közlekedési eszközök struktúrája. Szerkesztési elvek +
 .025 A felemelkedés és leszállás szabályozása +
 .1 Szárnyak +
 .027 Futóművek +
 .03 Meghajtási rendszerek. Gázszugár, légcsavar stb. +
 .04 Belső felszerelés +
 .06 Segédberendezések, pl. +
 .066 Figyelő és jelző berendezések +
 .08 Földi berendezések. Repülőgépek tárolása. Hangárok.
 Javító műhelyek +
 .73 Légi közlekedési eszközök. Repülőgépek +
 .733 A levegőnél könnyebb eszközök. Léggömbök. Léghajók +
 .734/.735 A levegőnél nehezebb eszközök +
 .734 Hajtómű nélküliek. Vitorlázók. Ejtőernyősök +
 .735 Hajtóművel rendelkezők. Repülőgépek +
 .33 Szárazföldiek (csak megkülönböztetésre a vízi repülő-
 gépektől) +
 .35 Vízi repülőgépek +
 .4 Forgószárnyas repülőgépek. Autozsiró. Helikopter +
 .5 Rögzített és forgószárnyu hibridek. Helikopter vagy au-
 tozsiró rögzített szárnyakkal +
 .7 Szárny nélküli gépek, de nem rakéták +
 .76 Rakéták +
 .78 Világűrrepülés. Űrrepülőgépek +
 .783 Műbolygók +
 .786 Űrállomások +

Végül egy új jelzet a földrajztudomány tárgyköréből:

- 910.26 Irományok, térképek vagy egyéb ábrázolások a földrajzkuta-
 tás szolgálatában +

/V.K./

...0...